

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

PHẠM THANH MAI

**TÌM HIỂU HÀNH ĐỘNG NGÔN NGỮ
THUỘC LỚP CAM KẾT TRONG MỘT SỐ TÁC PHẨM
VĂN XUÔI VIỆT NAM GIAI ĐOẠN 1930 - 1945**

**LUẬN VĂN THẠC SĨ
NGÔN NGỮ VÀ VĂN HÓA VIỆT NAM**

THÁI NGUYÊN - 2019

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

PHẠM THANH MAI

**TÌM HIỂU HÀNH ĐỘNG NGÔN NGỮ
THUỘC LỚP CAM KẾT TRONG MỘT SỐ TÁC PHẨM
VĂN XUÔI VIỆT NAM GIAI ĐOẠN 1930 - 1945**

Ngành: Ngôn ngữ Việt Nam

Mã ngành: 8 22 01 02

**LUẬN VĂN THẠC SĨ
NGÔN NGỮ VÀ VĂN HÓA VIỆT NAM**

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS. ĐÀO THỊ VÂN

THÁI NGUYÊN - 2019

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu, kết quả nghiên cứu trong luận văn là trung thực và chưa có ai công bố trong bất cứ một công trình nào khác.

Thái Nguyên, tháng 09 năm 2019

Tác giả

PHẠM THANH MAI

LỜI CẢM ƠN

Tôi xin gửi lời cảm ơn sâu sắc tới cô giáo hướng dẫn khoa học là PGS.TS. Đào Thị Vân đã tận tình hướng dẫn, giúp đỡ và tạo điều kiện để tôi thực hiện luận văn này.

Tôi xin chân thành cảm ơn Ban giám hiệu, tập thể các thầy, cô giáo trong Khoa Ngữ Văn, phòng Sau đại học trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên đã tạo mọi điều kiện giúp đỡ tôi trong quá trình học tập và nghiên cứu tại trường.

Tôi xin cảm ơn tập thể lớp cao học K25B - ngành Ngôn ngữ Việt Nam trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên đã đồng hành và đóng góp ý kiến trong quá trình học tập và thực hiện luận văn.

Cuối cùng, tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới gia đình, bạn bè, đồng nghiệp và cơ quan đã quan tâm, động viên, chia sẻ và tạo mọi điều kiện để giúp tôi hoàn thành luận văn và khóa học này.

Mặc dù bản thân đã rất nỗ lực, cố gắng song khó tránh khỏi những hạn chế thiếu sót. Kính mong quý thầy, cô giáo và những người quan tâm đóng góp ý kiến để luận văn được hoàn thiện hơn.

Xin chân thành cảm ơn!

Thái Nguyên, tháng 09 năm 2019

TÁC GIẢ LUẬN VĂN

Phạm Thanh Mai

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN.....	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT.....	vi
DANH MỤC CÁC BẢNG	vii
MỞ ĐẦU	1
1. Lí do chọn đề tài	1
2. Mục đích nghiên cứu, nhiệm vụ nghiên cứu	2
3. Đối tượng nghiên cứu, phạm vi nghiên cứu	3
4. Phương pháp nghiên cứu	3
5. Đóng góp của luận văn	4
6. Ý nghĩa lí luận và thực tiễn của luận văn	4
7. Bố cục của luận văn.....	5
Chương 1. TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU VÀ CƠ SỞ LÝ	
LUẬN	6
1.1. Tổng quan tình hình nghiên cứu về hành động ngôn ngữ và các hành động ngôn ngữ thuộc lớp Cam kết	6
1.1.1. Tổng quan tình hình nghiên cứu về các hành động ngôn ngữ	6
1.1.2. Tổng quan tình hình nghiên cứu các hành động ngôn ngữ thuộc lớp Cam kết.....	7
1.2. Cơ sở lý luận.....	9
1.2.1. Lí thuyết về ngữ cảnh	9
1.2.2. Lí thuyết về hành động ngôn ngữ.....	11
1.2.3. Hành động ngôn ngữ thuộc lớp Cam kết.....	17
1.2.4. Lí thuyết hội thoại.....	19
1.2.5. Khái quát về văn hóa và ngôn ngữ	23
1.2.6. Vài nét về văn xuôi Việt Nam giai đoạn 1930 - 1945.....	25
1.3. Tiểu kết	28

Chương 2. CÁC HÀNH ĐỘNG NGÔN NGỮ THUỘC LỚP CAM KẾT TRONG MỘT SỐ TÁC PHẨM VĂN XUÔI VIỆT NAM GIAI ĐOẠN 1930 - 1945 XÉT VỀ HÀNH ĐỘNG Ở LỜI VÀ PHƯƠNG THỨC THỂ HIỆN	29
2.1. Kết quả khảo sát	29
2.1.1. Nhận xét chung	29
2.1.2. Số lượng và phân loại hành động ngôn ngữ thuộc lớp Cam kết trong văn xuôi Việt Nam giai đoạn 1930 - 1945	29
2.2.1. Hành động hứa.....	31
2.2.2. Hành động cam đoan	42
2.2.3. Hành động thề.....	50
2.2.4. Hành động ngôn ngữ trung gian (mơ hồ).....	58
2.3. Tiêu kết	65
Chương 3. HÀNH ĐỘNG NGÔN NGỮ THUỘC LỚP CAM KẾT TRONG MỘT SỐ TÁC PHẨM VĂN XUÔI VIỆT NAM GIAI ĐOẠN 1930 - 1945 TỪ GÓC NHÌN CỦA LÝ THUYẾT HỘI THOẠI	67
3.1. Nhận xét chung	67
3.2. Chủ ngôn và đối tượng tiếp nhận hành động ngôn ngữ thuộc lớp Cam kết trong một số tác phẩm văn xuôi Việt Nam giai đoạn 1930-1945	68
3.1.1. Chủ ngôn của các hành động ngôn ngữ thuộc lớp Cam kết.....	68
3.1.2. Đối tượng tiếp nhận các hành động ngôn ngữ thuộc lớp Cam kết.....	71
3.2. Chức năng của các hành động thuộc lớp Cam kết trong một số tác phẩm văn xuôi Việt Nam giai đoạn 1930 - 1945	72
3.2.1. Hành động ngôn ngữ thuộc lớp Cam kết đảm nhiệm chức năng dẫn nhập.....	72
3.2.2. Hành động ngôn ngữ thuộc lớp Cam kết đảm nhiệm chức năng hỏi đáp	74
3.2.3. Hành động ngôn ngữ thuộc lớp Cam kết vừa đảm nhiệm chức năng hỏi đáp vừa đảm nhiệm chức năng dẫn nhập	77

3.3. Vai trò của hành động ngôn ngữ thuộc lớp Cam kết trong một số tác phẩm văn xuôi Việt Nam giai đoạn 1930 - 1945	79
3.3.1. Hành động ngôn ngữ thuộc lớp Cam kết thể hiện thái độ, tính cách nhân vật.....	79
3.3.2. Hành động ngôn ngữ thuộc lớp Cam kết thể hiện vị thế và quan hệ giữa các nhân vật giao tiếp	86
3.3.3. Hành động ngôn ngữ thuộc lớp Cam kết thể hiện văn hóa giao tiếp của người Việt	89
3.4. Tiêu kết	93
KẾT LUẬN	95
TÀI LIỆU THAM KHẢO	97

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

ĐHQGHN	:	Đại học Quốc gia Hà Nội
ĐKCB	:	Điều kiện căn bản
ĐKCB	:	Điều kiện chuẩn bị
ĐKCT	:	Điều kiện chân thành
ĐKNDMĐ	:	Điều kiện nội dung mệnh đề
NXB	:	Nhà xuất bản

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 2.1.	Bảng tổng kết số lượng và số lượt dùng các hành động ngôn ngữ thuộc lớp Cam kết.....	30
Bảng 2.2:	Bảng tổng kết hành động hứa	31
Bảng 2.3:	Bảng tổng kết hình thức diễn đạt của hành động hứa	39
Bảng 2.4:	Bảng tổng kết phương thức thể hiện của hành động hứa	42
Bảng 2.5:	Bảng tổng kết hành động cam đoan.....	43
Bảng 2.6:	Bảng tổng kết hình thức diễn đạt của hành động cam đoan.....	48
Bảng 2.7:	Bảng tổng kết phương thức thể hiện của hành động cam đoan.....	50
Bảng 2.8:	Bảng tổng kết hành động thề	51
Bảng 2.9:	Bảng tổng kết hình thức diễn đạt của hành động thề	56
Bảng 2.10:	Bảng tổng kết phương thức thể hiện của hành động thề	58
Bảng 2.11:	Bảng tổng kết hành động ngôn ngữ trung gian	59
Bảng 2.12:	Bảng tổng kết phương thức thể hiện của hành động ngôn ngữ trung gian thuộc lớp Cam kết	65
Bảng 3.1:	Bảng phân loại chức năng của hành động ngôn ngữ thuộc lớp Cam kết trong một số tác phẩm văn xuôi giai đoạn 1930-1945....	72

MỞ ĐẦU

1. Lí do chọn đề tài

1.1. Lí do khách quan

Dụng học là một chuyên ngành của ngôn ngữ học nghiên cứu việc sử dụng ngôn ngữ trong mối quan hệ với các nhân tố giao tiếp. Tuy ra đời chưa lâu song bộ môn khoa học này đã phát triển mạnh mẽ cả về lý thuyết, cả về những nghiên cứu cụ thể, khiến ngôn ngữ học không còn nằm trong hệ thống khép kín của cấu trúc luận nội tại mà đã đi vào thực tế đa dạng của đời sống ngôn ngữ. Nghiên cứu các hành động ngôn ngữ, đặc biệt là hành động ở lời, là một vấn đề cơ bản và trọng tâm của Ngữ dụng học.

Khi giao tiếp, để bày tỏ được ý định, mục đích của mình, người nói thường dùng nhiều loại hành động ngôn ngữ, mà mỗi loại hành động đó lại được thực hiện bằng một số kiểu câu có hình thức, mục đích nói năng nhất định. Ví dụ khi muốn bày tỏ thái độ xót thương, buồn rầu chúng ta sử dụng hành động cảm thán, muốn bày tỏ sự hoài nghi hay thắc mắc về một vấn đề, một sự việc chúng ta sử dụng hành động hỏi... Trong các hành động nói năng, hành động ngôn ngữ thuộc lớp Cam kết được người Việt sử dụng khá phổ biến trong giao tiếp và cũng là một trong những đối tượng được Ngữ dụng học quan tâm.

Trong những năm gần đây, xu hướng nghiên cứu hành động ngôn ngữ đã và đang thu hút sự chú ý của nhiều nhà nghiên cứu ngôn ngữ. Hướng tới việc xây dựng bức tranh khái quát về hành động ngôn ngữ của người Việt nói chung, của các nhân vật trong tác phẩm văn chương nói riêng, đã có nhiều công trình nghiên cứu về các nhóm hành động ngôn ngữ. Song, có thể nói rằng đến nay chưa có một công trình nào nghiên cứu hành động thuộc lớp Cam kết của nhân vật trong văn xuôi Việt Nam giai đoạn 1930 - 1945 một cách công phu, bài bản.

Văn học Việt Nam giai đoạn 1930 - 1945 đã có những đóng góp đáng kể trong lịch sử văn học nước nhà. Sự đóng góp ở đây không chỉ thể hiện ở xu hướng chọn đề tài, ở sự phản ánh trung thực lịch sử xã hội và cách mạng Việt